

TUNNETKO VALLAN TEMPUT JA TEKNIIKAT POLITIIKASSA

Hoivaamistarve ja kova vallankäyttö ovat miehisen vallan maailmassa vastakkaiset ulottuvuudet, sillä tuon kovan vallankäytön miehinen maailma kohoaa juuri naisen hoivatyön perustalle ja hoivaamistarve naisessa sen sijaan on syntynyt juuri samaistumisen tunteiden pohjalta. Nuo samaistumisen tunteet puolestaan voivat sulkea ulkopuolelleen oman omistuksen kartuttamisen halun. Äidinvalta ja isänvalta ovat patriarkaatissa näin pohjattomasti eriytyneet, vain tukeakseen toisiaan vanhan vallan muotin hyväksi” (Heidi Liehu).

Sisällysluettelo

1. Johdanto—tunnista mielenkolonisaatio ja käänteisen tasa-arvoregiimin muunneltu totuus
2. Osaamis-, innovaatio- ja immateriaalitalous. Myytti tietoyhteiskunnan autuudesta
3. Myytti naistyöpaikkojen tehottomuudesta ja naisten riippuvaisuudesta
4. Myytti valinnanvapaudesta ja yrittämisen tuomista mahdollisuuksista
5. Myytti yksityistämisen ja säästöjen kustannustehokkaista hyvinvointivaikutuksista
6. Myytti tuottavuudesta, tehokkuudesta, talouskasvusta ja kilpailukyvystä
7. Ekososiaalisen elämäntalouden ja (d)emokratian virityksiä ja povauksia

1. Johdanto—tunnista mielenkolonisaatio ja käänteisen tasa-arvoregiimin muunneltu totuus

Suomalaisten enemmistö tukee yhä perinteistä pohjoismaista hyvinvointivaltiota, jossa progressiivisella verotuksella ja reiluilla tulonsiirroilla mahdollistetaan kaikkien ihmisarvoinen elämä ja perustoimeentulon edellytykset. Siispä kovan markkinakurin ja taloudenhoidon eliittiluokka on laatinut harhaanjohtamisen ja sumuttamisen piiloarsenaalin tämän nykyisten rakennemuutosten tausta-agendan piiloittamiseksi. Se tekee politiikkaa sellaisin mielikuvin ja väittein, että on vaikea erottaa ja valita edustajaansa kaikenlaista yleishyvää lupaavien puolueiden ja päättäjien joukosta.

Lahjatalouden näkemys sukupuolijärjestelmästä osana hoivan, antamisen ja vallankäytön sekä riiston jännitettä sopii mielestäni hyvin nykytalouden analyysiin, sillä siinä tiivistyvät hoivan lisääntyvä haltuunotto ja vallan maskulinisoituminen miesehtoisen tuottavuus-käsitteistön

seurauksena. Kun edistetään vain miesehtoisien ja –tapaisen ”vaihdon” valtaa ja oikeuksia vaikkapa vain epäsuorasti miehisen taloustieteen ja sen mittariston avulla, on kyse välillisestä luokka ja ryhmä-syrjinnästä. Ovathan talous ja hoiva vahvasti sukupuolistuneita alueita.

Luettelen tässä kirjoituksessa erilaisia keinoja hämärtää todellisuuden monikehäisyyttä ja –ulotteisuutta, joilla on yhtymäkohtia myös Berit Åsin kuuluisiin vallantemppujen analyysiin (Kunnat ja sukupuolten tasa-arvo. Tasa-arvoa NYT. 2008). Norjalainen poliitikko Ås tuotti 1970-luvulla kuuluisiksi tulleita kirjoituksia ja video-sarjan herruuden mekanismeista. Ne oli suunnattu ennenkaikkea naispuolisille kunnanvaltuutetuille ja poliitikoille, joiden oli elintärkeätä tiedostaa ne hienovaraiset, jopa piiloiset ja salakavalat keinot, millä heidän vaikutusvaltaansa politiikassa on pyritty heikentämään: näkymättömäksi tai naurunalaiseksi tekeminen, tiedon salaaminen, kaksoisrangaistus sekä syyllisyyden ja häpeän aiheuttaminen. Vääristymä, jolla viitataan ”muunnellun totuuden” tai valikoivan havainnoinnin strategiaan, syntyy seuraavilla keinoilla:

1. Vääristymä johtuen tiettyä ryhmää koskevan positiivisen tiedon mainitsematta jättämisestä
2. Vääristymä johtuen panettelusta: huomion kiinnittäminen yksipuolisesti tietyn ryhmän vikoihin, puutteisiin ja virheisiin
3. Vääristymä johtuen halventamisesta: epätarkkuuksien, puolitutotuuksien ja virhellisyyksien ylläpitäminen tietystä ryhmästä
4. Vääristymä joka syntyy vallankäytön tekniikoiden kasautuvana vaikutuksena: jatkuva positiivisten ominaisuuksien luominen omasta ja negatiivisten ominaisuuksien luominen ja kohdentaminen muihin
5. Vääristymä, joka syntyy toisten todellisuuksien, arvojen ja visioiden sulattamisesta osaksi hallitsevaa järjestelmää (co-optation)

Myös Genevieve Vaughanin 36 steps to the Gift Economy (36 askelta lahjatalouteen) edustaa vaihto-talouden arvoille vaihtoarvoista maailmanparantamisen käsikirjaa, jossa kuvataan niitä eri prosesseja ja keinoja, jolla voidaan edistää eri tasoilla yhdenvertaisuutta, sosiaalista kestävyyttä ja inhimillistä vuorovaikutusta osana positiivisten suhteiden lahja- ja vertaistaloutta.

Robert Greenen 48 laws of power (48 vallan vallankäytön lainalaisuutta), on esimerkki vallan käsikirjasta, jolla päinvastoin opetetaan kädestä pitäen siinä, miten ajaa omaa etua, sumuttaa ja johtaa muita harhaan. Kirja on manipulaation aapinen, ja kaukana sellaisesta politiikasta, jota elämän- ja lahjatalouden kannattajat tai ihmisoikeuksien puolustajat edustavat. Linaan kirjassessa otteita tästä macchiavelli-henkisestä teoksesta osoittaakseni miten sen kuvaamat vallankäytön keinot vaikuttavat nykypolitiikassa, manipulaation ja muunnellun totuuden strategioissa.

Greene kuvaa menestymisen eväiksi mm. sitä, että poliittinen toimija piilottaa aikeensa eikä koskaan paljasta toimintansa päämäärää. Näin vastustajat eivät voi valmistautua puolustukseen. Muita tulee harhauttaa ja ympäröidä sumuverholla, jolloin asioiden läpiviemiseen tai edistämiseen tarvittu aika on omalla puolella, ja kun aikeet paljastuvat, ”on jo liian myöhäistä”. Kuten listaamani ”vääristymät”, valtio- ja talouspolitiikan voi väittää turvautuvan kaikkiin näihin tekniikkoihin, jolla sen edustajat runnovat läpi rakennusmuutoksensa ja pyrkimään tuottamaan kansan suostunnan pääasiallisesti sammutetuilla lyhyillä eteneville perusoikeuksien heikennyksille. Ei ole kuitenkaan syytä epätoivoon. Kriisiytyneet globaalitalous sahaa ekososiaalisesti kestävämmällä tavalla omaa oksaansa eli omia edellytyksiään, ja on ylilyönneilläänkin mobilisoinut monenlaiset tahot naisliikkeestä ympäristöaktivisteihin palauttamaan lahja-, vertais- ja elämäntalouden uudenaikaisena, parempana ”hyvinvointijärjestelmänä” pohjoismaiseen tyyliin, mutta sitä vielä parantaen. Tämä ilmenee esimerkiksi pyrkimyksenä rakentaa paikallistaloutta,

omavaraisuutta, green care- kuntatoimintaa, ekokyliä ja luomupiirejä, sekä nostaa esiin rauhanomaisten yhteiskuntien parhaat käytännöt. Mutta muutokseen tarvitaan sekä tietoa vallan operaatioista että vaihtoehtoiset visiot.

Kansalaiset on saatu sisäistämään globaalitalouden arvot ja tavoitteet ikäänkuin luonnollisina ja näin sen arvot ovat päässeet meistä monien ihon alle. Poliitiikan sudet ovat lisääntyvästi julkisuuden lampaita; se mitä ei avata ja paljasteta, voidaan mieltää koko kansan ideologiaksi. Uusliberalistisen murroksen menestys perustuukin juuri muutoksille, joiden epädemokraattisuus ja harhaanjohtavat mantrat ovat paljastuneet varsin hitaasti. Miesvaltaisia aloja ja yhteiskunnan hyväosaisia eniten hyödyntävää uusliberaalia suunnanmuutosta on kuitenkin pohjustettu ja toteutettu soveltamalla myös makrotasolla Åsin kuvaamia tekniikkoja. Vaikka ne kohdistuvat myös työläismiehin, maahanmuuttajiin, vammaisiin ja moniin muihin ryhmiin, keskityn tässä naisvaltaisiin aloihin, joille luottamustehtävissä toimivien yksittäisten naisten kokema vallankäyttö on mikrotasolla hyvin samanhenkinen vastine.

Nykysumutuksen nimeke ja tulevaisuuden yhteiseksi esitetty visio on innovaatio-, osaamis- ja tietotalous. Greene suosittelee käsikirjassaan, ettei menestystä janoava poliitikko paljasta korttejaan, vaan puhuu tarkoitushakuisen monitulkinnallisesti ja abstraktisti edustamistaan linjoista. Kansalaisia suostutellaankin omaksumaan siirtymisen tietoyhteiskuntaan ikään kuin se olisi kaikkien asialla. Kyse on kuitenkin pikemminkin käänteisestä tasa-arvojärjestyksestä, missä vähempituloisten ja maan hiljaisten osallisuutta, omaisuutta ja toimeentulon edellytyksiä heikennetään sumeilematta, globaalien ylikansallisen finanssiaateliston hyväksi. Tiivistäen, nyky-politiikassa on kyse yleisestä työvoimakustannustan alentamispyrkimyksestä yritysten hyväksi sekä yksityisomaisuuden laajentamisesta, vaikka se verhotaan immateriaalitaloudeksi tai muuksi innovaatiopolitiikaksi. Esimerkiksi julkisen talouden säästöt ja kriisi peittoavat niiden sukupuolittuneet ja sukupuolistavat oletukset, taustailmiöt ja ideologiat. Kun niihin lisätään käänteisen tasa-arvon haltuunoton prosessit, eriarvoistavat elvytys- ja tulonsiirtomallit sekä joukko muita poliittisia prosesseja, suuri myytti pohjoismaisten naisten tasa-arvosta hapertuu.

Uusliberalismin arvot heijastavat lähemmin miessukupuoleen yhdistettyjä käyttäytymisnormeja ja kasvatuksen kautta välitettyjä arvoja kuten valta, menestyksen tavoittelu, kilpailuhenkisyys, yksilöllisyys, ”riippumattomuus” ja taloudellinen kilpavarustelu. Naiset kasvatetaan ja nyttemmin painostetaan sosiaalipolitiikalla miehiä enemmän vastaamaan läheistensä tarpeisiin sekä suuntautumaan aloille ja toimintaan, jossa keskiössä ovat hyvinvointi, yhteisöllisyys ja yhteisvastuu, uhrautuminen ja sosiaalisten kokonaisuuksien huomioonottaminen. Siksi naiset ryhmänä vierastavat miehiä enemmän uuden talouden kovia arvoja - julkisen hoivan ja palvelujen alasajoa ja määrittelemistä kylmien tuottavuus-, säästö- ja tehokkuuskriteerien valossa. Tosin naisetkin samaistuvat lisääntyvästi vallan ja tuotosrationalismin arvoihin osana ajan henkeä. Globaalitalouden sukupuolivaikutukset eivät ole myöskään identtisiä maailman eri puolilla koska eriarvoistumiseen vaikuttavat monet seikat: maantiede, ikä, seksuaalisuus, etnisyyt, uskonto. On tiedostettava syvärakenteet, mutta ennen kaikkea sosiopoliittiset ja taloudelliset ulottuvuudet, jotka estävät naisia olemasta samoissa lähtöasemissa miesten kanssa. On tiedostettava mm. se, ettei naisten sosiaalista panosta –synnyttämistä, hoivaa, tunteita, estetisointia—nähdä osana heidän kansalaisuuttaan vaan osana heidän sukupuolelleen sopivaa yksityistä tehtävää. Koska tytöt pärjäävät poikia paremmin koulussa, oletetaan että he ovat ahkerampia ja että koulu suosii heitä; työelämässä sen sijaan miehet pärjäävät naisia paremmin mutta syyksi ainakaan miehet itse eivät esitä työelämän naisia syrjiviä käytäntöjä; syynä pidetään pikemminkin miesten luontaista älyä. Tämä on esimerkki valikoivasta havainnoinnista ja miesaloja hyödyttävistä ”vääristymistä”. Naiset ovat myös ryhmänä perinteinen halpa- ja reservityövoima, joka on taannut globaalitaloudelle sen etsimän jatkuvan kasvun ja lisäarvon. Tasa-arvo on häilyvää ja epävarmaa, yksi askel eteenpäin onkin yhtäkkiä kaksi askelta taaksepäin.

”Elämäntaloutta” kuvataan usein sinä ihmiskunnan uusintamistehtävänä, tunne-, hoiva-, huolenpito- ja vertaistaloutena, jonka varassa julkinen työelämä pystyy toimimaan naisten uusintaessa ja pitäessä perheen tai vaihtotalousajattelussa ”työvoiman” terveenä. Se on myös monien alkuperäiskansojen hallitseva sosiaalinen ja taloudellinen malli ja maailmankuva.

Miesnäkökulmaisessa, naiset unohtavassa antropologiassa on väitetty, ettei pyyteettömiä lahjoja ole olemassakaan: lahjoihin on aina sisäänrakenettuna toive lahjan takaisin maksusta. Lahjataloustutkijat ovat kuitenkin osoittaneet, ettei tämä päde vanhemmuuteen ja varsinkaan perinteiseen äidinhoivan kulttuuriin, jossa yleisen sanonnan vastaisesti ON ”ilmaisia lounaita”—äidinhoiva omanlaisena eetoksenaan ja logiikkanaan sentimentaalisen patriarkaalisesti äitiyden vaihtoehtona. Myös alkuperäiskansojen tutkijat ovat vastustaneet viime aikoina euro- ja mieskeskeistä tulkintaa lahjojen sosiologiasta; hekin muistuttavat, että lahjatalous on spirituaalinen maailmankatsomuksellinen arvojen ja käytäntöjen kokonaisuus, jolla ylläpidetään niin henkisiä kuin aineellisia siteitä ja luodaan pohja yhteisvastuulle, inhimilliselle välittämislle, ihmisarvolle, kunnialle ja moraalille. Lahjataloudessa on kyse ihmisiä toisiinsa sitovasta punoksesta, henkisten siteiden verkostosta, joka ei perustu välittömään hyötyyn tähtäävälle rahan ja laskelmoinnin hallitsemalle eetokselle.

Naisille leimallisempi muttei heihin kuitenkaan rajoittuva lahjatalous, yhteisvaurauden aineettomien elementtien varjeleminen, ylläpito ja välittäminen tuleville sukupolville on nyt kahdenlaisen muutosprojektin ytimessä:

A) itse lahjatalous huolenpito- ja hoivajärjestelmänä on kapitalistisen lisäarvon laajennuksen, tuotteistamisen ja haltuunoton kohde. Lahjainstituutio on marginalisoitunut eräänlaiseksi kapitalistisen talousjärjestelmän ylijäämäksi.

B) yhtiövalta on myös uudella julkisjohtamisen (New Public Management, Eräsaari 2002) mallillaan heikentänyt koko naisvaltaisen alan ilmapiiriä ja kutsumuksellista ydintä tuomalla yritysmaailman kovat arvot ja käytännöt sen sisään. Näin lahjataloutta inhimillisenä läsnäolon ja välittämisen kulttuurina rapautetaan samalla kun itse ala alistetaan voitontavoittelulle sen inhimillisen palvelutehtävän luonteen vaihtoehdoksi. Köyhimpänä ja muutoin neuvotteluasemaltaan huonona ryhmänä naiset kärsivät tästä kehityksestä niin palvelujen tarjoajina kuin niiden käyttäjinä.

Yksittäiset etuoikeutetut naiset saattavat kuulua globalisaation voittajiin, hyötyen maailman resurssien uusjaosta. Naisten enemmistöltä ollaan kuitenkin uuden talouden myötä riisumassa vuosisatojen aikana taistellut oikeudet. Monien tutkimusten mukaan varsinkin köyhät naiset ovat globaalitalouden maksumiehiä, vaikka hyötyvät vähiten sen hyödyistä.

Kielenkäytössä markkinatalouden arvot ja asennemuutos näkyvät myös esimerkiksi siirtymänä yhteiskunnallisten perusoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja yhteisen vastuun painotuksista yksilöllisten mahdollisuuksien, vastuun, kilpailun, tuottavuuden ja tehokkuuden puheeseen. Liisa Rantalaiho on verrannut sukupuolijärjestelmää monipäiseen lohikäärmeeseen: kun siltä lyö yhden pään poikki, se kasvattaa uuden. Muutkin tutkijat ovat huomanneet, että aina kun nainen historian taitekohdissa saavuttaa miesten valta-asemia, kuten äänioikeuden, pääsyn valtion ja kirkon virkoihin tai tieteen instituutioihin, jokin takaiskun logiikka palauttaa naisen luonnostaan miehen kanssa erilaiseksi ja eriarvoiseksi. Näin naisten ja miesten väliset erot ja erilainen asema vallan rakenteissa pysyvät, vaikka ne saavatkin vaihtuvia muotoja. Lahjatalous yhteisvarantojen yhteiskäyttönä voi toimia vain runsauden talouden oloissa, kun keinotekoisesti luotu niukkuus kysynnän ja tarjonnan elinehtona tekee lahjojen kierron ja yhteishyvän jakamisen vaikeammaksi.

Pohjoismainen hyvinvointivatio on tähdännyt sosiaalisesti ja sukupuolisesti tasa-arvoiseen kansalaisyhteiskuntaan, mutta sitä ollaan nyt syrjäyttämässä anglosaksisella ja Yhdysvalloista tutulla mallilla. Siinä oikeuksista nauttiminen perustuu syrjäntäoikeudenkäynteihin, ja sen myötä yksilön taloudellisiin mahdollisuuksiin hakea itselleen oikeutta. Suomessakin on todettavissa siirtymää ”yhteiskunnan” tai valtion turvaamasta kansalaisesta ja säätelystä muodollisesti yhdenvertaisen kohtelun retoriikkaan. Se tarkoittaa yhteisten velvollisuuksien ja solidaarisuuden korvaamista painopisteen muuttamisella aktivoituun, vastuutettuun ja ”voimaannutettuun” yksilöön, jonka on ennakoitava riskit, osattava tehdä viisaita valintoja ja kannettava valintojensa seuraukset. Jos koulutusta ja muita perusoikeuksia aiotaan rajata maksukykyisille, herää kysymys millä eväin ns. tietoyhteiskunnan palvelijaluokka, jonka tiedonsaantia heikennetään, voi valvoa omia oikeuksiaan. Lopputuloksen tasa-arvon edellytysten sijaan nyt painotetaan yksilön vastuuta ja mahdollisuuksien tasa-arvoa, joka käytännössä tekee lukeneista ja vauraista muita ”tasa-arvoisempia”.

2. Osaamis-, innovaatio- ja immateriaalitalous. Myytti tietoyhteiskunnan autuudesta

”Ylikansallisten markkinavoimien kiristysote demokratiasta heikentää ihmisoikeuksia, hyvinvointipalveluja, ympäristönsuojelua ja oikeudenmukaista tulonjakoa globaalisti.” Mika Rönkkö, Attac

Tietoyhteiskuntaa ja osaamista on Suomessa edistetty hallinnollisilla muutoksilla, jossa painotetaan innovaatioita, uutta johtamista, alaitaitoja, verkostoitumista ja elinkeinovertoisuutta. Kuka voisi vastustaa tiedonlisäämisen ja osaamisen tukemista? Tuskin kukaan. Tiimityö, synergia, asiakaslähtöisyys, laatu ja monet muut käsitteet antavat kuvan yhteisöllisestä, yhteisestä menosta työelämässä, mutta niillä itse asiassa peitetään uudet hierarkiat ja asian ydin: se, että yhteisiä ja EU-varoja on keskitetty lähinnä IT-, talous-, teknologia, biotiede- ja rakennus/metallialan työpaikkojen luomiseksi. On kyse osaamisesta, jonka tulee edistää ennen kaikkea pääoman ehdoilla ja hyväksi tapahtuvaa tuotteistamista, kun elinikäinen oppiminen kansalaisten kohdalla tarkoittaa pikemminkin ikuisten joustojen, työehtojen heikennysten ja prekarisaation yksipuolista lisäämistä. Suomessa vaikutuksiltaan syvin julkistalouden hallinnan muutos on ollut se, että valtion keskusvirastoja on purettu, vastuuta ja lisätehtäviä siirretty kunnille ja NPM:n mukainen tulos-, markkina- ja evaluaatiohenkinen rakennemuutos on runnottu läpi virkamiesjohtoisesta julkisesta hallinnossa. Uusi hallinnan muoto tukeutuu erilaisiin ohjelmiin, hankkeisiin, projekteihin ja rahoitusmalleihin, jotka saavat muutokset näyttämään demokraattisilta ja osallistavilta. Naisliikettäkin on saatu ruotuun eli sopeutumaan uuteen talouteen myöntämällä rahaa joihinkin sen uusliberalismia edistäville hankkeille. Maailmanpankki on samoin tavoittein myöntänyt tukipaketteja kehitysmaiden naisjärjestöille joita voi kuitenkin pitää Troijan hevosina, myrkyllisenä lahjana (ks. Greene tällaisen strategian ”hyödyllisyydestä”). Sen ehtona on yleensä ollut markkinoiden avaaminen ylikansallisille yksityisyrityksille, jolloin yhden ryhmän, mm. naisliikkeen edustajien väliaikainen tuki on johtanut kaikkein köyhimmän kansanosan jäämiseen julkisin varoin tuettujen perusoikeuksien (vesi, energia, koulutus, terveys) ulkopuolelle. Herää kysymys onko Suomessa tasa-arvon EU-hankkeilla edistetty samaa päämäärää, hankkeisiin osallistuneet ”feministit” ovat monessa tapauksessa lähteneet tukemaan hyvinvointivaltion alasajoa, vaikka se samalla lisää kuilua näiden menestyjien ja matalapalkkatöiden naisten asemassa. Yksittäisten naisten tai järjestöjen tukeminen ja tilapäinen työllistäminen on siis kesyttänyt feminismiä, mutta heikentänyt naisten välistä solidaarisuutta. Tottakai naisten osaamista on edistetty ja laajennettu esimerkiksi tasa-

arvoon liittyvillä EU-hankkeilla; onko niiden merkitys kuitenkin marginaalinen naisten enemmistön näkökulmasta?

Nykyistä suomalaista hyvinvointivaltiota ollaan muutettu yhtiövallan etuja edistäväksi kilpailuyhteiskunnaksi, mutta suurelle yleisölle se kuvataan ylläkuvaamillani positiiviselta kalskahtavilla nimillä. Osaamis- ja tietoyhteiskunta kätkevät niminä sen, että on kyse entistä rajummasta yksityisomaisuuden laajentamisesta ennen naisvaltaisille, lahja- ja huolenpitoetoksen leimaamille aloille koulutuksesta SOTE-aloihin. Hyväksyntää aikamme rajuille rakennemuutoksille on etsitty kuvaamalla meneillään olevat prosessit jopa vastakkaisina sille, mistä on kyse.

Robert Greene: ”Sano aina vähemmän kuin on tarpeen” Kun yrität tehdä vaikutuksen ihmisiin sanoilla, mitä enemmän sanot, sitä tavallisemmalta sinä tunnut, ja sitä vähemmän pystyt hallitsemaan tilannetta. Vaikka sanot jotain tavanomaista, se näyttää omaperäiseltä, jos teet siitä epäselvää, avointa ja sfinksin-henkistä. Vaikutusvaltaiset ihmiset tekevät vaikutuksen vihjailemalla ja puhumalla vähän. Mitä enemmän puhut, sitä todennäköisemmin sanot jotain typerää.

Perinteisessä kapitalismissa työ, mutta ennen kaikkea tuotantovälineiden omistus on ollut (tällainen) ratkaiseva kysymys taloudellisessa menestyksessä. 2000-luvulla painopiste on siirtymässä tuotantovälineiden omistuksesta tiedon hallintaan. Toisin sanoen taloudellisen menestymisen keskeinen ja yhä tärkeämpi keino immateriaalisessa taloudessa näyttää olevan mahdollisuus tuottaa patentoivaa tietoa, ja keksintöjä sekä saada haltuunsa patenteja, joiden määrittelemien asioiden käytöstä muut joutuvat maksamaan. Nykyvaihe kapitalistisessa markkinataloudessa on siirtymä teollisesta kapitalismista aineettoman tietoyhteiskunnan piiriin. Kyse on kuitenkin ennen kaikkea haltuunotosta, ei taloudellisesta toimeliaisuudesta sinänsä. Kyse on yhteiskunnan perustavien jako- ja oikeudenmukaisuusperiaatteiden muutoksesta.

Keskeistä on tiedostaa, miten valtiollisen vallan eri tasot (kansallisvaltio, EU, ylikansalliset institutuutiot) pyrkivät muokkaamaan yhteisin ponnistuksen tuotetun tiedollisen pääoman ja yhteisvarannot eriarvoistavan taloudellisen vaihdon kentäksi. Vaihtotalous, lahjatalouden vastalogiikka, ei perustu toisen arvostamiseen, itseisarvoiseen sosiaalisten suhteiden ylläpitoon ja vahvistamiseen vaan ego-keskeiseen oman edun tavoitteluun. Sen maailmankuvassa ja ihmisyyden ytimen oletuksissa heijastuu käsitys että suurin osa vuorovaikutussuhteistamme olisi käsitettävissä kustannusten ja hyötyjen vaihtona. Globaali ylikansallinen eliitti pyrkii nyt muokkaamaan ja laajentamaan epädemokraattisten rahoitusinstituutioiden kautta juridis-poliittisia prosesseja, joilla entistä yhteishyvää (commons, yhteisvarannot) ujutetaan kaupallisen tavaravaihdon piiriin pienituloisimpien kansalaisten perusoikeuksien kustannuksella.

Tiedon muuttamisessa kauppatavaraksi ei huomioida, ettei henkisen ja kulttuurisen yhteisperinnön ja historian saatossa tuotettu tieto ja osaaminen ole millään inhimillisillä kriteereillä jonkun yksityisomaisuutta. Sen ei voida väittää syntyneen minkään yksittäisen tahon työn tuloksena. Tutkijoita on lähetetty urkkimaan alkuperäiskansojen perinteistä yrtti- ja kasvitietoa (erityisesti naisten osaamista), josta kiitoksena monikansalliset yritykset ovat patentoineet sitä yksityisomaisuudekseen (Shiva). Koska maailman rahoitus- ja kauppainstituutiot pystyvät palkkaamaan huippujuristeja varmistamaan ylikansallisille yrityksille edullisia päätöksiä maailman johtavissa kiista-tuomioistuimissa, pienten yhteisöjen edustajilla ei ole demokraattista yhdenvertaista mahdollisuutta taistella kaupallisia jättejä vastaan. Näin lahjataloutena sukupolvelta toiselle välittynyt tieto ja osaaminen on kaapattu länsimaisen ja muun globaalien yksityistämistalouden vaihdon piiriin. Jos hoiva, tieto, välittäminen, läsnäolo, huolenpito ovat kaikkien ulottuvilla, niilläkään ei voi tehdä rahaa. Globaalitalouteen siis liittyy tietoinen niukkuudenluominen joka saattaisi selittää kuntien vähenevät resurssit. Kärjistäen, jos julkiset

palvelut heikennetään siihen pisteeseen, ettei niissä anneta riittävän inhimillistä huolenpitoa, tämä luo markkinat yksityisille, kalliimmille palveluille, jotka saa rahalla. Välittämisestä ja jopa tunnetaloudesta pyritään siis tekemään kaupallinen tuote maksukykyisille. Tosin Yhdysvalloissa kuten jo Suomessakin on pörssiin listautuneita tai muutoin yksityisiä palveluntarjoajia, joiden ahneus on ollut sitä luokkaa, että edes kovalla rahalla ei ole saanut ”rahan edestä” huolenpitoa. Ennen yleishyödyllisenä ja yhteisomaisuutena kohdellun tiedon aitaaminen niin yliopistoissa kuin muussa koulutus- ja tietotarjonnassa syventää eriarvoisuutta ja luo pohjaa uudelle sääty-yhteiskunnalle. Kun ja jos tiedosta ja koulutuksesta tehdään kauppatavaraa, köyhimmästä köyhimmät eli ensisijaisesti naiset (ja naisista maahanmuuttajat ja muut ”riskiryhmät”) ovat se joukko, joka jää tämän olennaisen ihmisoikeuden ulkopuolelle. Tytöt muodostavat jo nyt globaalisti enemmistön niistä, joilla ei ole pääsyä edes peruskouluun. Taiteilijat ja erilaiset kulttuuriryöntekijät altistuvat tämän kaupallisen immateriaalitalouden myötä suuryhtiöiden vallankäytölle. Jo nyt kirjailijoiden ja tutkijoiden oikeudet omiin tuotteisiinsa on kyseenalaistettu ja erilaiset patenttisopimukset antavat yrityksille ja korkeakouluille vallan ottaa haltuun aineetonta tuotantoa. Yritysmaailman toimintalogiikan ja kovien arvojen soveltaminen tutkija- ja opetushenkilökuntaan, minne hyötyrationalismi ei sovi, riistää heiltä pahimmillaan työn motivaation ja aiheuttaa henkistä monitasaista pahoinvointia. Röyhkeintä on ruoan ja siemenlajikkeiden eli itsensä elämän edellytysten patentointi.

3. Myytit naistyöpaikkojen tehottomuudesta ja naisten riippuvaisuudesta

Vallan keino, jolla uusliberalismin edistäjät pyrkivät runnomaan läpi rakennemuutoksia on kyseenalaistaan suomalaisen hyvinvointivaltion selkärangan—naisvaltaisen julkisen sektorin—tuottavuus ja tehokkuus, ja syyttää sitä pöhöttyneeksi byrokraattiseksi ja kalliiksi ylellisyydeksi. Siihen ei ole enää ”varaa”. Julkista sektoria on pyritty kutistamaan ja tukea päätöksille hankkimaan myös syyllistämällä sen palkansaaajia ”liian korkeista palkoista”, suojatyöpaikoista ja sen heikosta tuottavuudesta. Nämä myytit ovat oiva esimerkki käänteisestä tasa-arvojärjestyksestä ja yhdistetystä syyllistämisen, häpäisyn ja tarkoitushakuisesti puutteellisen tiedon jakamisesta. Kyse on myös siitä valikoivasta havainnoinnista, jossa painotetaan naisvaltaisten ja naisten ”puutteita” samaan aikaan kun ei nosteta esiin miesten ja miesalojen riippuvaisuutta ja teollisuuden sekä miesalojen aiheuttamia sosiaalisia tai ekologisia ongelmia. Tämä tendenssi kiteytyy koko BKT-mittaristossa ja sen tuottavuuden määrittelytavoissa.

Paitsi että Suomen julkinen sektori on todistettu varsin kustannustehokkaaksi, sen merkitys miesvaltaisille aloille on kiistaton niiden oman tehokkuuden edellytyksenä. Julkisen sektorin roolin harhaanjohtava, vääristävä julkiskuva on myös esimerkki siitä, kuinka miesvaltainen valtiovarainministeriö ja talouselämä vaikenavat miesalojen omista holhouksen piirteistä ja lisääntyneestä käänteisestä tasa-arvosta, miesvaltaisten alojen tukemisesta elvytys- ja muiden tukitoimenpiteiden avulla. Miesvaltaisten alojen kohdalla voi väittää kuitenkin olevan kyse piilotavoitteesta: tulonsiirrot miesaloille, leikkaukset ja säästöt naisaloilta. Ilman näiden alojen jatkuvia joustoja, miesvaltaiset alat eivät pärjäsi puoliksikaan niin hyvin.

Ajan retoriikassa naisvaltaiset alat yliopistojen kasvatustieteet, humanistiset ja yhteiskuntatieteet mukaan lukien kuitenkin syyllistetään toistuvasti niidenkin vähäisestä vaikutuksesta työpaikkojen luomiseen tai elinkeinoelämää hyödyttävien innovaatioiden luomiseen.. On tunnettua, että Suomi on jakautunut syvimmin Euroopassa naisten ja miesten töihin.

Naisten työmäärä on keskimäärin 20% suurempi kuin miesten. He ansaitsevat keskimäärin vain kolmanneksen maansa tuloista. USA:ssa puolet yksinhuoltajaahtien elättämistä perheistä elää köyhyydessä. Kehitysmaissa ensisijaisesta ruoantuotannosta vastaavat naiset ja pienviljelijät. Afrikassa naiset tekevät noin puolet perinteisten vientituotteiden tuotantoon liittyvistä töistä ja reilusti yli puolet ruoantuotantoon liittyvistä töistä. Silti heillä on harvoin sananvaltaa siihen, mitä pelloilla viljellään ja mihin ja miten tuotto käytetään. Joissakin maissa naiset työskentelevät maalla joka ei ole heidän omaansa ja jota he eivät laillisesti voi ostaa, myydä tai periä.

Kaikista yrittäjistä valtaosa oli miehiä, naisia vajaa kolmannes. Työnantajayrittäjistä vain vajaa neljännes oli naisia ja yksinyrittäjistä 39 prosenttia. Lyhytaikaiset työsuhteet ovat lisääntyneet Suomessa 1990-luvun laman aikana erityisesti julkisella sektorilla. Suurin osa (yli 70%) uusista sosiaali- ja terveyspalvelujen yrittäjistä on nykyisin naisia, jotka ovat aiemmin toimineet julkisen sektorin työntekijänä ja joko jättäneet eläkeviran perustaakseen yrityksen, olleet piilotyöttöminä samassa kunnassa tai pätkätöissä saamatta pysyvää virkaa (Kovalainen 2001). Julkisen sektorin ja sukupuolisopimuksen muutoksia ovat siis palkkatyön korvautuminen pakkoyrittäjyydellä. Useimmat naisyrittäjät ovat kuitenkin pienyrittäjiä, joiden saamat tuet eivät ole mitenkään verrattavissa jättiketjujen tukiaisiin. Päinvastoin, kuntien kilpailuttaessa palvelujaan, monikansalliset suuryritykset päihittävät heidät menen tullen. Vuonna 2005 naisten osuus oli toiseksi suurin terveydenhuollon asiantuntijoista (87,1 %), palvelu- ja suojele- ja hoitotyöntekijöistä (82,6 %). SOTE-, koulutus- ja hoiva-alat ovat siis vahvasti naisia työllistäviä palveluja, joilla käyttöönotetut henkilökunnan supistukset, lomautukset, ulkoistamiset ja virkojen jäädytykset sekä valtion tuottavuusohjelma edustavat sukupuolittunutta työelämän rakennemuutosta. Kuntasektorilta leikittiin työpäivinä mitaten 14% työvoimasta 1991-94, ja vuonna 1997 alle 35-vuotiaiden osuus kuntasektorilla oli 24 %, yksityisellä 37 %. (Kailo 2007; Vaaka vaaterissa. Sukupuolten tasa-arvo Suomessa 2006. Tilastokeskus 2007, 36-37).

Raija Julkusen mielestä näyttää siltä, että Suomessa, samoin kuin Tanskassa siirryttiin feministisestä kohti familialisempaa perhepolitiikkaa. Suomessa, toisin kuin Tanskassa, siirryttiin askel taaksepäin kohti kotona hoidettavien lasten yhteiskuntaa ja uusfamilismia. Toisin sanoen, naisten riippuvaisuus miehistä on palautettu pienin elein juridisilla ja rakenteellisilla muutoksilla, joilla ei ole mitään tekemistä naisten biologian ja anatomian kanssa.

Naisvaltaista julkista sektoria syyllistetään lisäksi usein samoilla tarkoitushakuisilla argumenteilla kuin mitä monet naiset kuulevat henkisesti väkivaltaisen tai kotiäidin työtä vähättelevän ja pilkkaavan miehen suusta: ”mies tuo leivän, vaimo ei tee mitään, vaan on kotona.” Klassisen taloustieteen perusyksikkö on ollut miehen, naisen ja lapsen muodostama ydinperhe. Tällaisessa perhemallissa miehen oletetaan toimivan perheen elättäjänä ja nainen määrittellään miehestä riippuvaiseksi perheen huolehtijaksi. Samoin miesvaltaisten alojen, esim. vientisektorin oletetaan tuovan kansakunnan leivän—BKT:n kasvun ja palvelujen ylläpitämiseksi tarpeellisen taloudellisen tulopohjan. Naisalojen esitetään edustavan tästä toiminnasta riippuvaista tuottamatonta ja tuhlailevaa työtä. Julkusen sanoin: ”Avoimen ja julkisen sektorin vastakkainasettelu sisältää selvän sukupuolistuneen ajatusmuodon siitä, miten isä (vientisektori) tuo kotiin rahat, jota äiti (julkisen sektori, huolenpitovaltio) tuhlaa. Hyvinvointivaltioon kohdistuvissa hyökkäyksissä käytetään sukupuolistuneita kielikuvia: sosiaalipolitiikka on ”paapovaa” tai hemmottelevaa, hyvinvointipolitiikan puolustajat ”ammatti-itkijöitä” tai ”itkijänaisia” (Julkunen 1994, 18).

Nämä mies- ja naismetaforat ovat esimerkki tunteisiin vetoavista vääristymistä, jotka synnytetään painottamalla oman ryhmä positiivisia panoksia (teollisuuden tuoma hyvinvointivaltion pohjarahjoitus), mutta vaikenemalla sen negatiivisista ilmiöistä (aiheettomat ahneuteen perustuvat irtisanomiset, teolliset saasteet, ympäristöhaitat, verovarujen väärinkäyttö jne.). Itse asiassa, lahjatalouden pakko-assimilaatio vaihtotalouden kvantitatiivisiin muotteihin on jälleen käänteistä tasa-arvoa vaikka harvat naisyrittäjätäkään pystyvät hyödyntämään tilannetta.

Kun miehet eivät tunnusta omaa keskinäistä riippuvaisuuttaan kodissa ja työelämässä naisten suomasta palkattomasta, eläkettä heikosti jos lainkaan kartuttavasta tai huonosti arvostetusta taustatyöstä, naiset voidaan leimata siivellä eläjiksi. Sukupuolistavien syyllistämisen ja tuottamattomaksi leimaamisen ilmiöiden taustalla on myös tehtävä näkyväksi niiden taustalla vaikuttava myytti autonomisesta, riippumattomasta (mies)yksilöstä,. Projisointina tilanne käännetään vastakkaiseksi.

Myytillä sosiaaliturvan käyttäjien passiivisuudesta ja liioittelulla ”laiskuuden” ja työnvieroksumisen osuudesta sosiaaliturvan saajien joukossa on myös oma roolinsa sellaisten asenteiden tuottamisessa, millä koko universaalisuuden ideaan perustuvaa hyvinvointivaltiota pyritään supistamaan tai ajamaan alas. Kuten naisvaltaisen julkisen sektorin työntekijät, sosiaaliturvan asiakkaat saadaan uusliberalistisella mediapuheella näyttämään julkisen talouden rahoituskriisin aiheuttajilta. Näiden ihmisten holhoukseen ei yksinkertaisesti ole enää varaa! Siispä on suostuttava ”vastuullisiin” muutoksiin, ja sellaisen yhteiskunnan rakentamiseen, jossa jokaisen on pärjättävä omalla työllään ja kyvyillään. Ja jossa ahkeruudesta tulee palkita (paitsi naisvaltaisten alojen ahkeruudesta).

Gloaalitalouden edistäjät pyrkivät oikeuttamaan ”kipeät päätökset” paitsi säästämällä totuutta palvelujen alasajon ja supistusten välttämättömyydestä, myös luomalla syntipukkiryhmiä. Tämäkin strategia löytyy Greenen röhkeyden käsikirjasta. Huomion suuntaaminen naisiin, feministeihin, pakolaisiin, maahanmuuttajiin, työpaikoistaan ulkoistettuihin, syrjäytettyihin, alipalkattuihin ja pakkoyrittäjyyden alistettuihin auttaa pitämään kyltymättömän ahneuden työnantajapolitiikan eli syltityhtehtaan piilossa.

Vaikka sosiaali- ja muita etuisuuksia väärinkäytetään vähän suhteessa esimerkiksi harmaan talouden ja veroparatiisi-toiminnan aiheuttamiin verotulojen menetyksiin, suuri osa kansasta on saatu uskomaan, että rahareitit julkisessa taloudessa juontaisivat nimenomaan köyhimmän väestöosan passiivisuudesta, laiskuudesta tai vilpillisyydestä. Koska naiset ovat kautta historian olleet haavoittuvaisin työntekijäryhmä (reservi-, määräaikais- ja joustotyövoima), heidän syyllistämisenä on nykytaloudenkin suosima strategia peitota vastuunsa. Suomessa valtiovarainministeriö, elinkeinoelämän edustajat ja työnantajat syyllistävät naisvaltaista julkista sektoria ”tuottavuusvajeen” lisäksi oman ryhmäedun ajamisesta kunnissa. Ikään kuin kunnanvaltuustojen lukuisat yrittäjät eivät olisi jäävejä, viime vuosina naisvaltaisten kunnan työntekijöiden edustusta luottamustehtävissä on pyritty rajaamaan ”koska he suhtautuvat kriittisesti rakennemuutoksiin”! Tässä piilee kuitenkin totuus, sillä naiset ovat riippuvaisia julkisen sektorin palveluista miehiä enemmän voidakseen yhdistää perheen ja työn, ja lisäksi, kunnat ovat perinteisesti tarjonneet naisille pitkän jos kapean leivän, turvallisen palkkatyön. Nyt tämä työ halutaan korvata yksityisillä, ulkoistetuilla palveluilla, jolloin kunnan työntekijät joutuvat joko pakkoyrittäjiksi tai heidän työehtonsa ja palkkansa heikkenevät. Naiset ovat yhtä oikeutettuja puolustamaan työpaikkojaan kuin ne miesyrittäjät, jotka kärkevät kunnanvaltuustoissa etua itselleen ja/tai yrittäjäystävillään. Monet heistä on kuitenkin painostettu olemaan asettumatta ehdolle kunnallisvaaleissa. Itsealistus toimii hyvin naisten kohdalla.

Sosiaalialan, terveydenhoidon, koulutuksen, eläkejärjestelmien ja työttömyyskorvausten uudistuksia yritetään ajaa läpi juuri syyllistämisen tekniikalla. Tasa-arvoisesta pääsystä palveluihin on siis muovautunut tavallisen kansan kohdalla negatiivinen tarve, ”riippuvuus” ja ”passiivisuuden muoto” kun yritystukien kohdalla se on sen sijaan normaali käytäntö. Eläkeuudistusten sukupuolivaikutuksia tuskin tullaan tekemään, vaikka ne ovat yhtä tärkeitä näissä kuin vero- ja kuntarakennemuutosten yhteydessä. Olisikin tärkeätä pohtia julkisuudessa myös sitä, mitä vikaa on on (keskinäis)riippuvaisuudessamme. Ennen kaikkea tulisi romuttaa autonomisen yksilön myytti. Ihmisten perusoikeuksiksi esitetyt eri elämän tilanteiden aiheuttamat tarpeet halutaan nyt sulkeistaa yksityisen piirin ja niistä tulisi huolehtia rakkauden ja sukulaisuussuhteiden kautta. Riippuvaisuus ja holhottavaksi joutuminen ovat häpeällistä, on tultava itse toimeen tai löydettävä itse apua. Myyttien ja todellisuuden välinen kuilu on huikea.

Häpäiseminen onkin jo Berit Åsin vallankäyttölistalla tyypillinen keino siirtää huomio syrjinnän aiheuttajista ryhmiin, joiden on vaikeinta puolustautua vähäisemmän vallan ja resurssien tähden. Julkunen tiivistää oivasti että toimeentulovaikeuksissa ja yksinhuoltajuuden aiheuttamassa

uupumuksessa sinnittelevien syyttämisen ja häpäisemisen sijaan tulisi huomata että hukassa ei ole vanhemmuus, vaan sosiaalinen ja sosiaalipoliittinen tuki (2010, 171).

Syyllyttäminen on kuitenkin aiheetonta siksikin, että siirtyminen yksityiseen palvelutuotantoon on useimmissa tapauksissa lisännyt pikemminkin kuin laskenut kunnan menoja. Kyse onkin ideologisesta suunnanmuutoksesta, eikä välttämättömyydestä tai ensisijaisesti, säästöistä. Mitä tulee vapaaehtoistyöhön, jo nyt naiset tekevät siitä leijonan osan seurakunnista sairaaloihin ja vanhustenkoteihin.

4. Myytti valinnanvapaudesta ja yrittämisen tuomista mahdollisuuksista

Uusliberaalismin ydinväitteitä ovat ”uudet vapaudet”—eli yrittämisen ja valinnanvapauden ihanuus (esim. Harisalo). Tämän myötä naisiakkin ”kannustetaan” työllistämään itse itsensä entisen ”riippuvaisuuden” sijaan, ja näin osallistumaan täysiveroisina uuden uljaan tieto- ja osaamisyhteiskunnan rakentamiseen ”yhteiseksi hyväksi.” Konsultit kiertävät kuntaseminaareissa kertomassa ilosanomaa siitä, että vähin erin kaikki palvelut armeijaa ehkä lukuunottamatta voidaan yksityistää ja tuotteistaa. Tällaisessa yksilön vastuuta ja oikeuksia, ja näennäisvapautta painottavassa ideologiassa tasa-arvosta on muovautunut paitsi vahvempien käänteinen tasa-järjestys myös systeemi, jossa vastuu oikeuksien peräämisestä jää yhä useammin yksilölle, olipa hänellä varaa oikeudenkäynteihin tai ei. Uusi aika luottaa tuomioistuimista haettuihin ratkaisuihin, oikeuksien rikkomuksia valvoviin elimiin, oikeuskanteisiin ja hyvityksiin. Tämä on tuonut uuden painotuksen Pohjoismaihinkin, joissa naisten kansalaistuminen tapahtui sosiaali- ja hyvinvointipolitiikan keinoin.

Uusliberalistinen tyyli ja EU:n politiikka käsittävät tasa-arvon yksilölle luvatuksi oikeudeksi tai syrjimättömyydeksi. Paradoksaalista on, että samanaikaisesti kun yksilöille luvataan yhä vahvempia oikeuksia, ”naisten hyvinvointivaltio” ja sen avulla vahvistettu naisen kansalaisuus hapertuvat. Yhtäältä hyvinvointivaltio heikkenee ja toisaalta yksilöiden oikeus sukupuolten tasa-arvoon ja tasa-arvohallinnon välineet vahvistuvat. Samaan aikaan sosiaalista turvaa on kuitenkin nakerrettu.

Valinnan vapaus onkin myytti, jolla peitotaan että hyvinvoivien ja maksukykyisten, ostovoimaisten kansalaisten palvelu- ja tuotevalikoima kyllä kasvaa ja monipuolistuu, ja tähän terveydenhuollon ohituskaistaan myös pienituloiset osallistuvat suhteettomasti veroillaan. Puhutaan hyvistä ja pahoista vapauksista, joista edelliset edistävät ihmisten selviytymistä ja vapautta syrjinnästä, nälästä ja muusta ahdingosta, kun taas pahat vapaudet viittaavat sellaisiin vapauksiin, joilla omaa etua kasvatetaan vapauden tekosyillä, samaan aikaan kun vähemmän etuoikeutetut joutuvat maksumiehiksi. Karl Polanyin mukaan pahoihin vapauksiin kuuluu kanssaihminen hyväksikäyttö ja vapaus saada suhteettoman suuria voittoja ilman vastaavaa panosta yhteiskunnalle. Uusliberalismi tarjoaa oikeudet ja vapaudet ”niille, jotka eivät enää tarvitse lisää tuloja, vapaa-aikaa ja turvallisuutta” ja jättää muille vain murusia. Paradoksi liittyy kuitenkin siihen, että samainen markkina- ja kasinotalous, joka ylevöittää pahat vapaudet, on myös tuottanut mielipiteen- sanan- ja kokoontumisvapauden, yhdistymisvapauden ja vapauden valita oma tyopaikkansa. Polanyin mukaan tämän kehityksen tien tukkeeksi voi kuitenkin muodostua liberaalin utopianismin muodostama ”moraalinen este: ”Suunnittelua ja valvontaa vastaan hyökätään väittämällä, että ne tuhoavat vapauden. Tulevaisuuden riskinä onkin, että vapauden idea surkastuu silkaksi vapaan yrittäjyyden edistäjäksi, joka tarkoittaa ”täyttä vapautta niille, jotka eivät enää tarvitse lisää tuloja, ja vapauden murusia kansalle, joka turhaan yrittää hyödyntää demokraattisia oikeuksiaan suojautuakseen omistajan valtaa vastaan. Hyvät vapaudet surkastuvat ja pahat ottavat vallan. Yritysvetoiset ja markkinaehtoiset ”uudet vapaudet” eivät suinkaan lupaa lisääntyvää hyvinvointia ja laadukkaista, asiakaslähtöisiä palveluita yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleville ryhmille. Tasa-arvoa onkin uuden retoriikan mukaan suuryritysten oikeus päästä

käsiksi julkisten verovarojen myötä takuuvoitollisiin palvelusopimuksiin jotka nekin kohdentuvat eriarvoisuutta lisäävästi ostovoimaiseen kansanosaan. Mikään ei saisi ”vääristää” kilpailua oikeudenmukaisuuden nimissä, mutta tämän diskurssin ristiriidat ovat räikeitä. Kuntien liikelaitokset halutaan yhtiöiksi reilumman kilpailutilanteen luomiseksi. Pidetään eriarvoistavana, etteivät kuntien liikelaitokset voi mennä konkurssiin tai maksa samanlaisia veroja kuin yksityiset. Mutta tämän yhtiövallalle lisäoikeuksia myöntävän systeemin ristiriita on, että riittävän suuria, merkittäviä yrityksiä ei päästetä konkurssiin. Ne pelastetaan yhteisin verovaroin. Erikoinen logiikka.

PTT:n mukaan n. 30% naisista oli jatkuvasti vuosina 1997-2009 muussa kuin vakituisessa kokoaikatyössä, koko työväestöstä osuus oli 25%. Tilastot osoittavat, että myös työssä käyvien köyhyys on lisääntynyt 2000-luvulla. Osasyynä toimeentulo-ongelmiin onkatkonaisesti tai osa-aikaisesti teetetty työ. Etenkin vuokratyöntekijät ovat työelämän heittopusseja j AUHSnnwpuakuewir. Vuonna 2007 vuokratyötä tehtiin 32.000 henkilötyövuotta, lamavuonna 2009 enää 20.000 (Motiivi, 8/2010, 7).

4. Myytti yksityistämisen ja säästöjen merkityksestä hyvinvointipalvelujen pelastajina

Yllämainittua suostunnan tuottamista, mielenkolonisaatiota edistetään ennen kaikkea säästeliäällä totuudella yksityistämisen ja muiden säästötoimenpiteiden todellisesta tavoitteesta. Yksityistämis-ideologia on kirjattu EU:n Lissabonin strategiaan joka peittää yhtiövallan voimistamisen päämäärän abstraktilla puheella EU:n kehittämisestä maailman kilpailukykyisimmäksi tietoon perustuvaksi taloudeksi . Vaikka julkisten palvelujen yksityistämisestä perustellaan usein pääasiassa tehokkuussyillä, on keskeinen syy sittenkin poliittis-ideologinen. Nimenomaan EU:sta tulee vahvoja paineita julkisten palvelujen avaamiselle kilpailulle. Tilannetta mutkistaa edelleen se, että EU:n perustuslakiluonnoksessa unionille annettavat uudet kauppapoliittiset valtuudet ovat sosiaalipoliittisesti erittäin arveluttava kohta. (Heinonen 1999, 14-17)

Yksityistäminen riskien sosialisoina ja voittojen yksityistämisenä on erityisen epätasa-arvoinen käänteisen tasa-arvon prosessi, jossa köyhimmätkin kansalaiset joutuvat verovaroin tukemaan eliitin ohituskaistaa yksityisiin terveyspalveluihin.

Tulisi selvittää edistääkö yksityistäminen miesvaltaisia aloja, koska julkisten palvelujen romuttaminen tai kuntapalvelusopimusten irtisanominen luo työtilaisuuksia esimerkiksi yksityisille rakennus-, viemärointi- ja vesiyhtiöille. Toki naisvaltaiset SOTE-alat saattavat hyötyä, mutta yrittäjien ollessa pääasiallisesti miehiä, tästä ei ole takuita. Hallitustasolla kriisien jälkeistä elvytysrahoja on suunnattu erityisesti rakentamiseen sekä tie- ja ratainvestointeihin. Nämä ovat hyvin miesvaltaisia aloja. Tilastokeskuksen vuoden 2006 toimialaluokituksen mukaan rakennusalalla työskentelevistä oli miehiä 94 ja naisia 6 prosenttia. Samaan aikaan kun hallitus on itse elvyttänyt, se on jättänyt kunnat kärvisteleämään säästöpainneiden kanssa. Palkansaajien tutkimuslaitoksen arvion mukaan valtio panee kunnat säästämään saman verran tai jopa hivener enemmän kuin valtio käyttää rahaa menoelvytykseen. Kun kunnat leikkaavat esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen kustannuksia, erityisesti naisia joutuu lomautetuiksi tai irtisanotuiksi tai vastaavasti alttiiksi työttömyyden. Kun rakennustyöntekijöistä on miehiä 94 prosenttia, vastaavasti sosiaalipalvelujen parissa puurtavista naisista on 91 ja miehiä 9 prosenttia. Terveyspalveluissa luvut ovat 85 ja 15. On riski jo kansallisella tasolla, että elvytystoimet kohdistuvat miehiin ja säästötoimet naisiin!

Nokialle maksetun rahan osuus on ollut vuosina 1997-2005 keskimäärin 6,3 prosenttia Tekesin jakamasta rahasta eli n. 106 miljoonaa euroa. Muutkin rahan tarpeessa olevat megayhtiöt ovat saaneet veronmaksajien miljoonatukiaisia kuten Metso (n. 55 milj.), Orion (n.32 milj), ABB Suomi (n. 17 milj), Fortum (11 milj), Kone (n. 13 milj), Outokumpu (n. 23 milj), Stora Enso (n. 10 milj), UPM-Kymmene (n. 7 milj) jne. (Ojapelto 2006, 242)

Yksityiset palveluntarjoajat voivat tehostaa toimintaansa ja tehdä kilpailukykyisintä tarjousta lähinnä karsimalla palkkamenoja. Miten tämä vaikuttaa naisten työelämän ehtoihin ja työpaikkoihin? Yksityisyrittäjät myös syyllistyvät kermankuorintaan, jolloin kannattamattomat toiminnot jätetään kuntalaisten kustannettaviksi. Yritykset saavat sen sijaan ”vääristäviä kilpailu-etuja” kuntatukiaisten, innovaatio-tukien tai veronmaksajien avulla kustannettujen palvelusetelien myötä. Naisaloja syyllistetään vaikka monet miesjohtoiset yritykset saavat kunnilta tukia, joita ei peritä takaisin edes silloin kun ne ulkoistetaan Aasiaan tai muihin halvan työvoiman maihin. Näin kävi Kemissä, jossa Salcomp korvasi suomalaiset naistyöntekijänsä Aasian halpatyövoimalla, jakaen niukkuutta naisten keskuudessa ”tasa-arvoisemmin” pohjoisen ja etelän naisten kesken. Kun tätä kuvataan reiluna maailman työpaikkojen uusjakona, herää kysymys, miksi yritysjohto ja pääoma ei sitten osallistu omin joustoin uuden tasa-arvon tuottamiseen, sen sijaan että varsinkin naiset pannaan kilpailemaan keskenään. Naisalojen kilpailukykyä eivät myöskään edistä kohtuuhintaisten palveluiden kato.

OECD:n näkökulmasta naisten integrointi työmarkkinoille edellyttää jonkinlaista julkistauolta hoivapalveluista, mutta ei välttämättä niiden julkista tarjontaa.

5. Myytti tuottavuudesta, tehokkuudesta, talouskasvusta ja kilpailukykyistä

Sinun on luotava vaikutelma siitä, että olet tehokkuuden ja kohteliaisuuden esikuva: kätesi eivät ole koskaan likaantuneet virheistä tai rumista teoista. Säilytä tällainen tahraton ulkokuori käyttämällä muita tahattomina pelinappuloina ja kilpenä, jolla voit peitellä osallisuutesi ikäviin asioihin. Robert Greene, 2002, 27

Uusliberalistisen globalisaation logiikkaa, jonka lähtökohtina ovat markkinat ja tuotanto, ei kotitalous ja uusintaminen - elämäalueet, joihin useimpien naisten arki yhä keskittyy. "Globalisoitu nainen" paikantuu tässä arviossa keskelle magneettikenttää, jossa on yhtenä poolina ylitseperusaavien kulutusmarkkinoiden houkutus, toisena sosiaalisten turvaverkkojen tuhoutuminen, yhtäällä toive uusista työllistymismahdollisuuksista, toisaalla vaara tulla ryöstöviijellyksi jatkuvasti saatavilla olevana, työteläinä resurssina, yhtäällä uusien kulttuuristen identiteettien etsintä ja verkottuminen kansalaisyhteiskunnan tasolla, toisaalla yhteisöllisyyden perustaa rapauttava kilpaileva yksilöityminen - *femme mondiale*. (Wichterich 2002, 15.)

Yllä on jo osoitettu, että tuottavuus yleensä yhdistetään tarkoitushakuisesti miesvaltaisten alojen tuotoksiin, koska ne ovat mitattavissa rahalla ja tilastoitavissa. Toisaalta, joidenkin alojen tuottavuus ja mahdollisuus tulospalkkaukseen tuotetaan alistamalla naisvaltaiset opetus- ja SOTE- alat niistä riippumattomille kustannuksille, joilla ne saadaan näyttämään tuottamattomilta tai ainakin kalliilta. Tällainen ilmiö liittyy kuntien sisäisiin, laskennallisiin sekä markkinavuokriin, joita koulukiinteistöt joutuvat nykyisin maksamaan, vaikka rakennusten enemmistö on jo maksettu kuntalaisilla veroina.

Myytti tuottavuuden kasvusta samanaikaisen automatisaation kylkiäisenä on sekin myytti. Pohjolan ja Jalavan laajempi tutkimus vuodelta 2005 antaa olettaa, että Suomessa ”hyötyä” korkeamman talouskasvun muodossa on todella saatu esimerkiksi Nokian kautta. Silti työn tuottavuuden kasvu ei ole merkittävästi kohonnut 1990- ja 2000-luvulla. Tilastokeskuksen vuoteen 1970 ulottuvan aineiston mukaan työn tuottavuuden kasvu vuosina 1970-85 oli huomattavasti korkeampaa kuin

vuodesta 1995 eteenpäin (Tilastokeskus 2008a) ... Tämä jo yksin osoittaa, että mistään poikkeuksellisesta uudesta taloudesta ei ehkä ole syytä puhua. (Bruun et al., 2009, 170) Kun analysoimme suomalaisen työllisyyden kehitystä vuodesta 2007 lähtien, on helppo todeta sama, minkä monet amerikkalaistutkijat ovat huomanneet USAssa: uuden talouden tuottavuuden kasvun hedelmät eivät jakaudu kovin tasaisesti yhteiskunnassa. Kahden köyhimmän tuloviidenneksen reaalitytulot eivät USA:ssa ole juuri kasvaneet sitten 1970-luvun lopun (Henwood 2003, 69-71). Taloustieteilijä Dough Henwood kytkee ilmiön immateriaalitalouden ja palveluiden roolin korostumiseen. (Bruun et al., 2009, 171)

Talouden kasvun vaikutus työllisyyteen on Suomessa ollut 1990- ja 2000-luvulla pienempi kuin aiemmilla vuosikymmenillä (Tuomala 2007). Nopean talouskasvun aikana 1990-luvulla sosiaalinen syrjäytyminen jopa kasvoi. Kävi näin myös globaalisti? On esitetty, että ajan yli varallisuuserojen maiden välillä pitäisi tasoittua (Henwood 2003, 128). Näin ei kuitenkaan ole käynyt, vaikka suurten Etelän maiden, kuten Intian ja Kiinan voimakas teollistuminen onkin tasoittanut tilastollisia varallisuuseroja.

Inhimillistä vaikuttavuutta ja ennaltaehkäisevää työtä ei tueta siitä järjettömästä syystä, ettei niiden edistämistä säästöjä voida osoittaa toteen. Maalaisjärki siis on kielletty miehisessä taloustieteessä. Tehokkuus pyritään kiskomaan usein naisvaltaisten alojen työntekijöiden selkänahasta, joka näyttäätyy historiallisen merkittävänä naisten työkyvyttömyyseläkkeiden, masennusdiagnoosien ja uupumisen lisääntymisenä. On vaikea todistaa, että kilpailukyky sen sijaan olisi kasvanut osana naisten työelämää, sillä naiset ja naisalat ovat yhä syvemmin miesvaltaisten alojen puskuri, kaasupoljin ja suhdannepehmus.

Naisillekin luodaan toki uusia työpaikkoja, mutta ne ovat tyypillisesti kustannuksia säästävää etätyötä, kotitoimistotyötä, matalapalkkatyötä tai alihankintaa, jossa riskit siirretään tuotantoketjun häntäpäähän. Toki miehetkin ovat tämän kehityksen uhreja. Christa Wichterichin (2002) mukaan Kaakkois-Aasian uudet teollisuusmaat ovat kiitollisuudenvelassa talousihmeeksi julistetuista korkeista kasvuluvuistaan ennen muuta niille miljoonille naisille, jotka maailmanmarkkinatehtaat vetävät imuunsa ja sitten sylkäävät ulos sairauksien, väsymisen tai raskauden yllättäessä. Prekariaatin tulee säilyä prekariaattina, jotta tuottavuutta hidastavista työntekijöistä voidaan päästä eroon joustavasti. Markkinatalouden oppien mukaan työntekijöiden tulee nyt kantaa yritysten riski. Yrityksiä sen sijaan tulee tukea julkisin varoin, mutta voitot saavat mennä yksityisille.

Tuottavuus ei ole sukupuolineutraalia taloudenpitoa. Onkin syytä pohtia syvällisemmin kenen tuottavuutta tuottavuusohjelmilla ja leikkauksilla kasvatetaan...

7. EKOSOSIAALISEN ELÄMÄNTALOUS—evästyksiä, virityksiä ja povauksia

PELAA IHMISTEN TARPEELLA USKOA, JOTTA SINUA SEURATTAISIIN KUIN KULTTIA

Ihmisillä on pakahduttava halu uskoa johonkin. Tee itsestäsi tällaisten halujen keskipiste tarjoamalla heille aate tai suunta, uusi usko, jota he voivat alkaa seuraamaan. Käytä epämääräisiä sanoja, jotka ovat kuitenkin täynnä lupausta, satsaa innostukseen pikemminkin järkiperaisyyteen ja selkeään ajatteluun. Anna uusille opetuslapsillesi toimitettavaksi rituaaleja ja pyydä heitä tekemään uhrauksia itsesi puolesta. Organisoituneen uskonnon ja suurten aatteiden puuttuessa, uusi uskomusjärjestelmäsi tuo sinulle suunnattonta valtaa. Robert Greene 2002, 27

Tieto on viisauden alku, ja toivon, että tämä vihkonen voisi kannustaa naisia ja kaikkia vähänkään elämäntaloudesta ja ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja biologisesti kestävästä tulevaisuudesta kiinnostuneita ihmisiä suhtautumaan entistä kriittisemmin valtamedioiden säästeliääseen informaatioon ja totuuksiin. Muutos ei tietenkään tapahdu vain tiedostamisen kautta. Tarvitaan väkeviä vaihtoehtoisen sosiaalisen yhdessäolon ja talouden malleja, ja niitä löytyykin! On kyse niiden nostamisesta näkyviin, niiden esittämien vaihtoehtojen, vaihtoehtoisten kansantuotemittarien tai radikaalien avauksien testaamisesta ja käyttöönotosta, ja rohkeasta aktivismista tuottaa käänteinen ”muutosvastarinta.” Viitataan sillä siihen vastustukseen, jota jo nyt löytyy roppakaupalla, kun puhutaan uusliberalistisen yksityistämistalouden suunnanmuutoksesta kohti vanhanaikaiseksi leimattua ekososiaalista elämäntaloutta. Hegemonisen maskuliinisuuden panssaroidun ihmisyydet mallit aiheuttavat miesten keskinäistä valtataistelua, kilpailua ja pahoinvointia, vaikka käänteisen tasa-arvon edistäjät syyttävät hyvinvointivaltiota ja feminismiä miesten lyhyemmästä eliniästä ja muista ongelmista.

Millainen siis olisi polku käänteisestä tasa-arvosta elämäntalouteen, sellaiseen demokratiaan joka ei olisi vain retoorista, seremoniallista vaan kansanvaltaista, myös äidinvaltaista (emokratiaa)? Voimme ja meidän tulee siis ottaa oppia niistä monista edistyksekkäimmistä maista ja kulttuureista, joissa pahoinvointiyhteiskunnan ja väkivallan ongelmat on ratkaistu luomalla sellaiset sosiaalisten järjestelyjen muotit, joiden myötä nämä ilmiöt eivät ole päässeet kehitymään.

Muutosta on saatava aikaan ainakin seuraavilla sukupuolistavilla areenoilla: tuottavan ja tuottamattoman työn määrittelyssä, ihmisyyden mallissa, BKT:n käytössä ja sen korvaamisella hyvinvointia laajemmin ja kattavammin mittaavalla mittaristolla, lahjatalouden palauttamisessa vaihtotalouden rinnalle tai vielä vahvemmin, yleiseksi ihanteeksi ja talousnormiksi ja sen ylevöittäminen vaihtotaloutta inhimillisempänä ja sosiaalisesti kestävämpänä sosiaalisen ja taloudellisen toiminnan mallina, leimallisesti naistapaisten arvojen, käyttäytymisen, käytäntöjen ja välittämisen eetoksen nostaminen miestapaisten taloudellisen ja rakentamistoiminnan rinnalle (tai yläpuolelle, osana tasapainon palauttamisen strategiaa).

Myös demokratia on ohentunut virkavaltaiseksi ”yhteiseksi taloudenhoidosta” ja yhä enemmän kuntakonsernien palvelujen järjestämiseksi. Emokratia eli hoivakansalaisuuden ja yhteisvarantojen arvojen tulee palautua demokratian kovaksi pehmeäksi ytimeksi sen sijaan, että yhteiset varat suunnataan ennestään rikkaimpien tuottavuuden ja kilpailukyvyn kasvattamiseen. Kreikan sana ’kratia’ viittaa valtaan ja hallintaan (Engl. ”rule”). Jos jotain, uusliberalismia tulee pehmentää emo-logiikalla, eli välittämisen ja yhteishyvän laeilla, yhteisten velvollisuuksien pikemminkin kuin vain yksilön vastuun ja oikeuksien direktiiveillä ja käytännöillä.

On päästävä eroon herruusjärjestelmien kaksijakoisen huora/madonna- erotteluun perustuvan sentimentaalisen äitiyden palvonnasta. Mutta se ei saa tarkoittaa, että heitämme lapset ja äidin pesuveiden mukana. Klaaniäitien elämäkulttuureissa yhä tänä päivänä (Sumatran minangkabaut, USAN mohawk-irokeesit, Korean mosuot, Intian kasait jne.) hoivaava äitikansalaisuus on molempien sukupuolten ihmisyyden normi, ja sillä on ilmeisen suuri merkitys suhtautumisessa naisten työhön ja ”emokratian” elämäntalouden merkitykseen muuna kuin patriarkaatin ylistämällä alistamana reviirinä (ks. www.gift-economy.com). Lisäksi nämä yhteiskunnat ovat egalitaarisia eivätkä suinkaan patriarkaatin peilikuvia, joiksi ne yritetään tarkoitushakuisesti leimata. Niiden vallanjakojärjestelmä perustuu periaatteeseen, että sosiaalisesti heikoimmilla tulee olla eniten lopullista päätösvaltaa, veto-oikeus. Pienyhteisöissä yhteishyvä jakajaksi on valittu klaaniäidit, jotka ovat osoittautuneet oikeudenmukaisimmiksi. Utopia? Ei, vaan totta totisinta monissa vähän tunnetuissa elämäntalouksissa kautta maailman.

Nancy Fraserilla (2000), feministisellä oikeudenmukaisuuden teoreetikolla, on hänelläkin universaalikansalaisen visio, joka on lahjataloutta käytännössä, sovellettuna. Hänen mielestään jälkiteollinen yhteiskunta ja mieselättäjämallin purkautuminen avaavat mahdollisuuden uuteen, samanlaisuuden ja eron dilemman ylittävään kansalaisuuteen. Se on feminiiniselle hoivarationaliteetille rakentuva ”universaalin hoivaajan” idea, joka koskettaa naisia ja miehiä yhtäläisesti.

On aika hahmotella uusi sukupuolijärjestys, ja tarttua uusliberalistisen katkoksen sukupuoliselle oikeudenmukaisuudelle avaamaan tilaisuuteen. Fraser erottaa kolme mahdollista visiota – universaali, sukupuolesta riippumaton palkkatyöläisyys tai ansaitsijuus, samanarvoinen hoivaajuus ja universaali hoivaajuus – ja arvioi niitä feministisestä näkökulmasta. Jotta yhtäläinen palkkatyöläisyys voisi olla feministinen idea, tarvittaisiin riittävästi hyviä työpaikkoja, palkkatyönä tehtävä hoiva mukaan lukien, minkä lisäksi naisten toissijainen työmarkkina-asema tulisi purkaa. Samanarvoisen hoivaajan malli pyrkii minimoimaan naisten äitiydestä ja hoivasta maksamat kustannukset. Se vaatisi hoivan arvostuksen kohenemistä, eläkkeen ja sosiaaliturvan karttumista koti- ja hoivatyöstä sekä joustavia mahdollisuuksia yhdistellä ansiotyötä, äitiyttä ja hoivaa. Fraser ajattelee, että tasa-arvon ja naisten eron/erilaisuuden dilemma on ylitettävissä vain yhdistämällä taloudellinen kansalaisuus ja sukupuolittunut identiteetti yhtäläisen hoivaajan ihanteeseen. Universaali hoivakansalaisuus pyrkii purkamaan tasa-arvon ja eron, elättäjyyden ja hoivan, maskuliinisen ja feminiinisen vastakkaisuudet. Visio tunnustaisi hoivan yhteiskunnallisen välttämättömyyden ja ratkaisisi sen epäoikeudenmukaisuuden, joka aiheutuu siitä, etteivät miehet osallistu hoivaan. Se on visio, joka vaatisi miesroolin ja työelämän radikaalia uudelleenmuotoilua, esimerkiksi lyhyempää työaikaa. Toisaalta universaalikansalaisuudelle tarjottuna mallina se on omalla tavallaan konservatiivinen, kun se edellyttää yleispätevää hoivaidentiteettiä eroja ja moninaisuutta suosivassa maailmassa. Fraserin visioita on käytetty konkreettisten sosiaalipoliittisten vaihtoehtojen hahmottamisessa. Idealiin kuului myös kuuden tunnin työpäivä. Se mahdollistaisi isien ja äitien joustavan vuorottelun koti- ja hoivatyössä, lyhentäisi lasten päivähoitoajan ja jättäisi aikaa yhteisölliseen ja poliittiseen osallistumiseen.

Kansalaisen oikeuksien tulisi sisältää oikeus hoivaan, oikeus hoivata ja oikeus olla hoivaamatta. Sukupuolisesti yhtäläisen palkkatyön yhteiskunnassa oikeus olla hoivaamatta voisi tarkoittaa mahdollisuutta tehdä ansiotyötä ja hankkia omia tuloja niin, että omien lasten, puolison ja vanhempien hoiva on taattu. Se voisi tarkoittaa myös sitä, ettei hoivan antaminen johda kohtuuttomiin vaatimuksiin ja tilanteisiin, kuten köyhyyteen, voimavarat ylittävään ponnisteluun tai pakotettuun altruismiin eli lahjatalouden riistoon. Lisäksi lahjatalous on jo merkittävä vaihtoehtoinen elämäntilanne Suomessakin. Se ilmenee Linus- vapaan lähdekoodin ”lahjana”, talkootöinä, erilaisina luomu- ja ekopiireinä, vertaisryhmätoimintana, osuuskuntina jne. Se mikä

niistä tekee enemmän lahja- kuin vaihtotaloutta on asenne ja arvot: yhteisön siteiden lujittaminen ja välittäminen ovat rahaa tärkeämpää.

Lahjatalouden näkyväksi tekeminen ja arvostus olisi hyvä alku hoivakansalaisuuden kampanjalle. Erilaisiin seksuaalisuuden malleihin keskittyvä ns. Queer-politiikka on ansiokkaasta purkanut sukupuolten epäsymmetrioita ja kyseenalaistanut heteroseksuaalisen normiston kulttuurisesti rakennetun luonteen. Se tuskin kuitenkaan omaa poliittiseen mobilisaatioon tarvittavaa symbolista väkeä ja voimaa. Leivästäään taisteleva siivooja tai työtön tuskin priorisoi seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä, vaikka heteronormin kyseenalaistamisella samalla räjäytetään auki muut hierarkkiset jaottelut.

Lahjatalous, vertaistalous, elämäntalous voi sen sijaan auttaa naisia ja panssaroidun miesnormin suhteen kriittisiä miehiä löytämään sanat ja ilmaisut sille kehitettävälle spirituaaliselle/materiaaliselle arjen toiminnalle, joka luo keskinäisriippuvaisuuden ja toinen toisiimme tukeutumisen hyvää kehää, elonkehää, kustannusmaanisen kulutus- ja kasinokulttuurin tilalle. Se ei olekaan vain taloutta vaan kokonaisvaltaista asennoitumista elämän ylläpitoon ja aidosti hyvinvointia luovaan yhteisten asioiden hoitoon. Lahjatalous ei ole biologiaa vaan olemassaolon tyyli ja arvokehikko, logiikka. Sitä on kuvattu yhteiseksi psyykkiseksi katoksi, jonka säikeillä rakennetaan aivan erilaista ihmisasumusta ja palvelutaloja kuin pörssiherrojen siirrettävillä viipaletaloilla, joissa vanhuksia siirrellään paikasta toiseen epäinhimillisesti toimivien kustannuslaskelmien mukaan.

Suomen naisten poliittisen historian paradoksina voi pitää että samalla kun naiset tulevat mukaan poliittisiin instituutioihin, kun he oppivat toimimaan niissä ja hankkivat liittolaisia, saavutettavana onkin entistä vähemmän. Valta pakenee naisia. Pidetään huolta siitä, että emokratia vahvistuu ja vääränlainen valta pakenee niin naisia kuin miehiä. Tietenkin myös miesten epätasa-arvo ja varsinkin miesten kilpailu miesryhmän sisällä aiheuttaa vakavia ongelmia. Ei voida vaatia, että naistutkijoiden tai yleensä minkään tutkijaryhmän edustajien tulisi tutkia myös miesten erikoiskysymykset niin tarpeellista kuin tieto onkin. Naistutkimuksessa esim. on jo synnytetty ja hoivattu miestutkimusta vähemmistö-, alkuperäis-, maahanmuuttaja- ja monien muiden marginalisoitujen ryhmien lisäksi. Siis miehet mukaan tutkimaan miehiä ja globaalitalouden vaikutuksia heidän asemaansa. Se ei liene tasapuolisuuden ja tasa-arvon ilmiö myöskään miesten kohdalla.

Lähteet

Bruun, Otto yms. 2009. Immateriaalitalous. Vasemmistofoorumin julkaisu.
Greene, Robert 2002: 48 laws of power, Great Britain, Profile Books Ltd, London
Julkunen, Raija. 2010. Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit. Tampere, Vastapaino.
Kailo, Kaarina. 2007. Irti talousväkivallasta. Reseptejä solidaariseen hyvinvointiin. Hakapaino.
Korten, David C. The Great turning. From Empire to Earth Community. 2006.
Pasonen, Jarna & Marko Ulvila. 2010. Vihreä Uusjako. Vasemmistofoorumin julkaisu.
Vaughan, Genevieve. www.gift-economy.com. Useita lahjatalouspuheita, artikkeleita, kirjoja joita voi imuroida lahjatalouden mallina.